

Особливості ревізії ціннісного простору у онкологічно хворих

Березко І.В.

Зазвичай, міркуючи про процес реалізації людини у світі, ми апріорі передбачаємо, що її фізичний стан є задовільним та дозволяє їй здійснювати широкий спектр різноманітних актів взаємодії з реальністю. Але потрібно зважати на те, що інколи ця умова не виконується, у зв'язку з чим власне її поле самореалізації зазнає суттєвої корекції. Особливо актуального значення набуває ця умова під час важких соматичних хвороб. Ми маємо на увазі такі захворювання, за яких відбувається значний тривалий збій у функціонуванні певних органів та систем, що не може не давати ознаки як для способу життя людини, так і її процесів саморозуміння та самопроекування.

Тривалий час ми досліджували особливості розуміння та інтерпретації життєвого досвіду у людей з онкологічними захворюваннями, і дійшли висновку, що така хвороба значним чином стимулює процеси саморозуміння особистості, а також трансформаційні тенденції у ціннісно-смысловій сфері.

Під час дослідження ми зіткнулися з міфологічним уявленням значної кількості людей про те, що складні хвороби, а особливо онкологія, є ознакою того, що особистість, яка має таку хворобу, має хибну, не аутентичну стратегію життя, за яку, власне, хворобою "розплачується". Це уявлення є настільки поширеним, що у значній частині випадків викликає у хворого широкий спектр зворотнього зв'язку – від почуття глибокої провини за власну "неправильність" до реакцій протесту, але так чи інакше до питання про причини виникнення хвороби і власної причетності до цього вдається більшість хворих. Саме захворювання значною мірою стимулює ревізію власних ідентичностей, і її інтенсивність дозволяє нам зробити висновок про те, що процеси саморозуміння під час складних соматичних захворювань можуть відігравати велику роль, впливаючи на власне стратегію взаємодії з хворобою. Яким чином це відбувається?

Ми вже зазначили, що ревізія власних ідентичностей у людини зі складним соматичним захворюванням відбувається через появу значних обмежень у її самореалізації. Лікування може бути настільки складним і виснажливим, образ життя змінюється таким суттєвим чином, що уникнути питання про те, які особисті ресурси є у наявності, неможливо. І під час пошуку таких ресурсів дійсно інколи виявляється, що у внутрішньому просторі багато ціннісного баласту.

На першому етапі "ревізії" особистість ідентифікує власні почуття, сенси, переосмислює події власного життя і те значення, яке вони мали для неї. Дуже важливо, щоб на цьому етапі знецінення не знайшло занадто далеко, тому що процес зцілення потребує, в числі іншого, відчуття, що внутрішня точка опори все ж таки є, та що життя має сенс, тобто певні цінності є стимулом для

одужання. Виходячи з цього показника, ми можемо виокремити декілька стратегій проектування власного життя та самопроектування у осіб з онкологічними захворюваннями.

Якщо під час ревізії ціннісного простору особистість виявляє незадовільність власних ідентичностей та сенсів, то її стратегія має лейтмотив "від супротивного", тобто процес самопроектування відбувається головним чином активізацією таких рис та "Я" маніфестацій, які досі не були у арсеналі особистості. Варто зауважити, що досить часто цей процес відбувається стихійним чином, без усвідомлення реакції протесту. Звичайно, що у більшості випадків таке незадоволення носить частковий (216) характер, і особистість починає культивувати певні риси, які, з її досвіду, поперше дозволяють під час хвороби проживати таке життя, яке зводить до мінімуму обмеження, які вона викликає, та одночасно отримувати позитивні емоції та реалізувати такі ідентичності, які, не зважаючи на брак душевних та фізичних сил, дозволяють відчувати власну значущість та можливість задоволення глибинних потреб.

Також, зважаючи на те, що під час важкої хвороби час майбутнього є невизначеним, хворі зазвичай мінімалізують власні плани та зусилля. Інколи хвороба дає поштовх до знаходження унікального особистого ресурсу, і це особливий досвід.

Березко І.В. Особливості ревізії ціннісного простору у онкологічно хворих // Тези III Міжнародної науково-практичної конференції «Генеза буття особистості», 20 грудня 2016 року. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2017. – С.215–216.